

Enheten för pension och övergripande studier
Berit Hamrén
berit.hamren@inspsf.se

Sjukpenning i avvaktan på slutligt beslut (DS 2017:4) S2017/01463/SF

Sammanfattning

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) tillstyrker förslaget att SGI-skydd ska gälla under tid då den försäkrade väntar på ett slutligt beslut i ärende om sjukpenning, ersättning för arbetsresor, rehabiliteringsersättning eller motsvarande arbetskadeersättningar, avsnitt 4.3.

ISF avstyrker förslagen att sjukpenning eller sjukpenning i särskilda fall ska få lämnas för tid till dess att ett ärende har slutligt avgjorts, samt att ett ärende om sjukpenning eller sjukpenning i särskilda fall inte ska få avgöras till den försäkrades nackdel utan att han eller hon har underrättats om innehållet i det kommande beslutet och fått tillfälle att yttra sig över det, avsnitt 4.2. ISF anser att förslagen inte är tillräckligt underbyggda och riskerar att få allvarliga konsekvenser.

4.2 Sjukpenning i avvaktan på slutligt beslut

ISF avstyrker förslagen att sjukpenning eller sjukpenning i särskilda fall ska få lämnas för tid till dess att ett ärende har slutligt avgjorts, samt att ett ärende om sjukpenning eller sjukpenning i särskilda fall inte ska få avgöras till den försäkrades nackdel utan att han eller hon har underrättats om innehållet i det kommande beslutet och fått tillfälle att yttra sig över det.

ISF anser, i likhet med arbetsgruppen, att det är ett allvarligt problem att försäkrade kan få sin sjukpenning indragen retroaktivt. ISF anser att förslagen inte är tillräckligt underbyggda och riskerar att få allvarliga konsekvenser. I det följande redogörs för ISF:s invändningar emot förslagen.

Förslagen strider mot grundläggande förvaltningsrättsliga principer

Det är en grundläggande förvaltningsrättslig princip att endast den som är berättigad till en förmån ska få den utbetald. Arbetsgruppens förslag strider mot denna princip.

Förslagen innebär vidare att en särreglering införs för sjukpenning som skiljer sig från vad som gäller för andra förmåner. Olika principer kommer alltså att gälla för sjukpenning och andra förmåner som den försäkrade är beroende av för sin försörjning under en längre period, till exempel graviditetspenning, närståendepenning eller tillfällig föräldrapenning vid vårt av allvarligt sjukt barn. ISF anser att detta i sig är olyckligt. Det kan dessutom inte utelutas att en sådan principiell förändring som nu föreslås på sikt kan påverka andra förmåner, genom krav på att liknande regler ska införas för dem. En sådan förändring kan därmed riskera att leda till allvarliga konsekvenser för socialförsäkringssystemet som helhet.

ISF kan också konstatera att det inte förs några resonemang i promemorian om varför en lösning som strider mot grundläggande principer om vem som ska ha rätt till en förmån är rimlig.

Förslaget om ytterligare lagstadgad kommunikering är onödig

Syftet med kommunikering är att säkerställa att förvaltningslagens krav på rättssäkerhet i form av insyn och delaktighet uppfylls. Genom att den enskilde får del av uppgifter som påverkar myndighetens ställningstagande ges hen möjlighet att bemöta uppgifterna och vid behov åberopa ny bevisning. Samma skäl gör sig däremot inte gällande när det gäller innehållet i förslaget till beslut. Här kan också nämnas att det i lagrådsremissen med förslag till en ny förvaltningslag särskilt framhålls att förslag till beslut inte omfattas av kravet på kommunikering.¹ Om den enskilde inte är nöjd med ett beslut finns möjlighet till omprövning och överklagande. Att Försäkringskassan har valt att ha en högre nivå på sin service inom vissa förmåner utgör inte i sig skäl för att slå fast en sådan ordning i lag.

Förslaget innebär dessutom att olika regler skulle komma att gälla för kommunikering i sjukpenningärenden jämfört med andra ärenden som kan ha minst lika stor betydelse för den försäkrades försörjning. ISF anser inte att detta skulle vara en lämplig ordning.

Med snabba handläggningstider och interimistiska beslut är problemet som arbetsgruppen vill lösa litet

ISF anser i likhet med arbetsgruppen att det är ett allvarligt problem att försäkrade kan få sin sjukpenning indragen retroaktivt. Att beslut fattas retroaktivt beror dock till stor del på att Försäkringskassans handläggningstider är långa och på att bedömningarna inför rehabiliteringskedjans tidsgränser inte görs i tid. Fördröjningarna leder i många fall till att ett negativt beslut fattas först en tid efter det att den försäkrade inte längre uppfyller förutsättningarna för rätt till sjukpenning. Även den som gör en nyansökan kan drabbas mycket hårt av de långa

¹ Lagrådsremiss *En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag*, s. 308.

handläggningstiderna hos Försäkringskassan och riskerar att få ett avslag efter en lång väntan. Dessa försäkrade omfattas dock inte av förslaget.

Om Försäkringskassan skulle göra bedömningen av rätten till sjukpenning i god tid och även informera den försäkrade om att myndigheten överväger att inte fortsätta att betala ut sjukpenning i anslutning till att bedömningen görs, skulle de negativa konsekvenserna för enskilda försäkrade sannolikt minska betydligt. I de fall det är lämpligt bör ett interimistiskt beslut fattas så att den försäkrade i tid har möjlighet att söka försörjning på annat sätt.

Långa handläggningstider är i stor utsträckning ett resultat av brister hos Försäkringskassan. Att människor drabbas av långa handläggningstider bör inte lösas genom att lagstifta om att de ska få en ersättning som de inte uppfyller de grundläggande förutsättningarna för att få.

Förslaget riskerar att ge Försäkringskassan minskade incitament att korta handläggningstiderna

Om förslaget genomförs överförs de ekonomiska konsekvenserna av Försäkringskassans långa handläggningstider från den enskilde till staten. Då de försäkrade "drabbas" i lägre utsträckning ser ISF en risk att Försäkringskassans incitament att korta sina handläggningstider minskar. Det är också viktigt att påpeka att incitamenten för de försäkrade att vara aktiva i sina ärenden påverkas på motsvarande sätt.

De ekonomiska konsekvenserna av förslaget är inte tillräckligt utredda

ISF anser också att de ekonomiska konsekvenserna av förslaget är bristfälligt beskrivna. I förhållande till den tillämpning som gäller i dag kan kostnaderna för sjukpenning komma att öka. Kostnaderna kommer också variera beroende på Försäkringskassans handläggningstider.

Avsnitt 4.3 Förstärkt skydd för sjukpenninggrundande inkomst

ISF tillstyrker förslaget att SGI-skydd ska gälla under tid då den försäkrade väntar på ett slutligt beslut i ärende om sjukpenning, ersättning för arbetsresor, rehabiliteringsersättning eller motsvarande arbetskadeersättningar

Förslaget lagfäster den tillämpning som Försäkringskassan har vilket ger ett, för de försäkrade, rimligt resultat. ISF förutsätter att förslaget inte gör åtskillnad mellan ärenden där sjukpenning avslås och dras in eller nyansökan och fortsättningsansökan.

En aspekt som ISF vill lyfta fram är hur detta SGI-skydd kommer att registreras i Försäkringskassans system. Om inte det första förslaget genomförs kan det vara så att SGI-skydd ska föreligga under en period som sjukpenning inte utbetalas för och därmed inte ingår i sjukperioden.

För en enkel hantering i handläggningen är det viktigt att det syns i systemet att SGI-skydd föreligger.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Maria Hemström-Hemmingsson. Berit Hamrén har varit föredragande. I beredningen har också Nina Karnehed och Markus Larsson deltagit.

Maria Hemström-Hemmingsson
Generaldirektör

Berit Hamrén
Jurist